

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 244/2023-83

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Ladislava Duditša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **Západoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s.**, Nábřežie za hydrocentrálou 4, Nitra, IČO 36 550 949, zastúpenej advokátkou JUDr. Annou Polonyovou, Chorvátska 12, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 212/2015 zo 4. mája 2017 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 257/2019 z 26. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 212/2015 zo 4. mája 2017 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu zo 4. mája 2017“) a uznesením najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 257/2019 z 26. októbra 2022 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu z 26. októbra 2022“ alebo „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplývajú tieto skutkové okolnosti:

3. V konaní vedenom Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 64/2008 si [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), podanou žalobou (po pripustení jej zmeny) uplatnilo proti sťažovateľke právo na úhradu majetkovej ujmy z titulu obmedzenia bežného hospodárenia na poľnohospodárskych pozemkoch, ktorých časť

sa nachádza v pásme ochrany PHO vodného zdroja [REDAKOVANÉ] vyhláseného za ochranné pásmo rozhodnutím bývalého Okresného národného výboru Nitra z 30. mája 1984.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 64/2018 z 10. júla 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uložil sťažovateľke povinnosť uhradiť žalobcovi finančnú sumu 258 802,90 eur s príslušenstvom (I. výrok), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok) a v poradí nasledujúcim výrokom vyslovil, že o trovách konania rozhodne samostatným uznesením (III. výrok). Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie.

5. O odvolaní sťažovateľky rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 9 Co 296/2013 zo 14. októbra 2013 (ďalej len „rozsudok krajského súdu zo 14. októbra 2013“), ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia okrem iného poukázal na to, že obmedzenia v 2. ochrannom vonkajšom pásme žalobcu neobmedzovali v rastlinnej výrobe, a preto mu nemohla vzniknúť majetková ujma. Krajský súd tiež uviedol, že zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vodách“) žalobcovi neukladal žiadne konkrétne obmedzenia pri jeho hospodárení v 2. ochrannom pásme a takéto obmedzenia nevyplývali ani z ustanovení iných právnych predpisov. Krajský súd ďalej konštatoval, že ak bol žalobca pri hospodárení v 2. ochrannom pásme obmedzený, takéto obmedzenie sa vzťahovalo na každého, kto vykonáva činnosť, ktorá môže ovplyvniť stav povrchových a podzemných vôd a vodných pomerov, avšak na tieto všeobecné obmedzenia sa nevzťahuje § 32 ods. 6 zákona o vodách.

6. Proti rozsudku krajského súdu zo 14. októbra 2013 podal žalobca dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením zo 4. mája 2017 tak, že rozsudok krajského súdu zo 14. októbra 2013 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd v odôvodnení označeného rozhodnutia poukázal predovšetkým na to, že žalobca pri hospodárení na poľnohospodárskej pôde v 2. ochrannom pásme mal uložené obmedzenia v rozsahu vyplývajúcom z § 35 zákona o vodách.

7. Následne krajský súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 9 Co 251/2017 zo 7. júna 2018 rozsudok okresného súdu v rozsahu výroku o zaplatení finančnej sumy 120 740,48 eur potvrdil (I. výrok), zmenil rozsudok okresného v rozsahu jeho vyhovujúceho výroku o povinnosti uhradiť úroky z omeškania (II. výrok), v prevyšujúcej časti rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobu zamietol (III. výrok), a súvisiacim výrokom o trovách konania priznal sťažovateľke proti žalobcovi nárok na ich náhradu v rozsahu 37,48 % (IV. výrok). Označené rozhodnutie krajský súd právne odôvodnil predovšetkým poukazom na znenie § 30 ods. 2 a § 32 ods. 1, 2, 5 a 6 zákona o vodách a právne závery vyplývajúce zo zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu zo 4. mája 2017.

8. Rozsudok krajského súdu napadli dovolaním obe procesné strany.

9. Sťažovateľka podala dovolanie v rozsahu I., II. a IV. výroku rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2018, pričom jeho prípustnosť právne odôvodnila s poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP vymedzila tým, že odvolací súd (i) nevykonal ňou navrhnuté dokazovanie a (ii) nenariadil pojednávanie na účely realizácie jej práva sa vyjadriť sa k novej zmene právnej kvalifikácie. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľka

v dovolaní predostrela najvyššiemu súdu tri otázky, ktorými sa pýtala, či (i) aktívna vecná legitímácia pri uplatňovaní práva na náhradu majetkovej ujmy podľa § 32 zákona o vodách svedčí aj nájomcovi pozemkov (ďalej aj „prvá dovolacia otázka“), či (ii) možnosť uplatnenia postupov vedúcich k určeniu výšky majetkovej ujmy podľa § 32 zákona o vodách a vykonávacieho nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 438/2005 Z. z. o podrobnostiach obsahu žiadosti o úhradu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania pozemku a o spôsobe výpočtu náhrady sa vzťahuje aj na prípady obmedzení neplynúcich z individuálneho správneho aktu, ale zo všeobecného záväzného právneho predpisu [§ 35 zákona o vodách (ďalej aj „druhá dovolacia otázka“)] a či (iii) sťažovateľke svedčí pasívna vecná legitímácia aj v prípade, ak jej zodpovednosť vyplýva z obmedzenia ustanoveného na základe všeobecne záväzného právneho predpisu (ďalej aj „tretia dovolacia otázka“).

10. O dovolaniach procesných strán rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 26. októbra 2022 tak, že dovolanie sťažovateľky odmietol a dovolaniu žalobcu podanému proti III. a IV. výroku rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2018 vyhovel a označený rozsudok v žalobcom napadnutej časti zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

11. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia k sťažovateľkou namietaným vadám zmätočnosti predovšetkým uviedol, že „*nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie... nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) C. s. p...*“. Pokiaľ ide o námietku, ktorou sťažovateľka poukazovala na vadu v postupe krajského súdu, pretože na prerokovanie odvolania nenariadil pojednávanie v súvislosti s jej možnosťou sa vyjadriť k právnemu posúdeniu veci, ktoré bolo súčasťou odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu zo 4. mája 2017, najvyšší súd uviedol, že «*[z] pohľadu predvídateľnosti rozhodovania súdov nežiadúcu prekvapivosť... zákon spája len s rizikom použitia skôr nepoužitej právnej úpravy bez poskytnutia stranám možnosti argumentovať tiež v smere významnosti... takejto skôr nepoužitej úpravy, od odvolacieho súdu však nevyžaduje obrazné „odkrytie kariet“ tým, že stranám objasní i dôvody, pre ktoré považuje skôr nepoužitú úpravu za rozhodujúcu...*».

12. Vo vzťahu k sťažovateľkou uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uviedol, že prvá dovolacia otázka a druhá dovolacia otázka už boli v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu vyriešené, konkrétne v uznesení najvyššieho súdu zo 4. mája 2017 (kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu vydané vo veci sťažovateľky, pozn.). Pokiaľ ide o tretiu dovolaciu otázku najvyšší súd konštatoval, že táto bola orientovaná na posúdenie pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky, pričom táto ale v konaní pred súdmi nižšej inštancie spornou nebola, a preto „*nemohlo ísť ani o otázku, od ktorej riešenia záviselo napádané rozhodnutie* [rozsudok krajského súdu, pozn.], *a práve to spôsobovalo nespôsobilosť otázky založiť prípustnosť dovolania*“. Z už uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie sťažovateľky postupom podľa § 447 písm. c) CSP odmietol ako neprípustné.

13. Pokiaľ ide o tú časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd vyhovel dovolaniu žalobcu a zrušil rozsudok krajského súdu zo 7. júna 2018 v rozsahu jeho tretieho výroku, najvyšší súd v časti podstatnej pre toto konanie uviedol: „*... pri uplatnení požiadavky na náhradu za preukázané obmedzenie užívania pozemkov v ochranných pásmach*

vodárenských zdrojov podľa § 32 ods. 6 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v súdnom konaní za žiadosť možno považovať žalobu (ako aj jej zmenu) a ak k podaniu obsahujúcej požiadavku došlo pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 134/2010 Z. z. ten, kto sa náhrady domáha, povinnosť vypraviť žiadosť náležitostiami predpokladanými znením zákona účinnom od 1. júna 2010 a rovnako ani povinnosť podať žiadosť u povinnej osoby ešte pred uplatnením práva na súde nemá.

Nakoľko odvolací súd pri interpretácii takejto úpravy zvolil presne opačné riešenie, t. j. striktné trvanie na dodržaní podmienok podľa novelizovanej úpravy aj v priebehu konania, ktorého predmetom boli nároky za skoršie roky a z vôle žalujúceho sa ešte pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 134/2010 Z. z. jeho súčasťou mali stať aj nároky odvolacím súdom v prejednávanej veci odmietnuté, vylučovalo to akýkoľvek iný záver než ten, že žalujúce opodstatnene namietalo (v ním napadnutej časti) spočiniutie rozhodnutie odvolacieho súdu na nesprávnom právnom posúdení veci.“

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. Sťažovateľka v rámci svojej sťažnostnej argumentácie označila závery najvyššieho súdu za nesprávne a porušujúce ňou označené práva podľa ústavy a dohovoru, pričom namieta, že

a. najvyšší súd sa v uznesení zo 4. mája 2017 „odchýlil od znenia príslušného ustanovenia § 32 vodného zákona tak, že poprel jeho podstatu a zmysel...“, čím podľa názoru sťažovateľky došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru;

b. najvyšší spôsobom interpretácie § 382 CSP nevyhodnotil jeho porušenie krajským súdom, čím znemožnil sťažovateľke „vyjadriť sa k inej právnej kvalifikácii predmetu sporu, k určeniu pasívnej procesnej legitímácie... k vykonaným dôkazom, čo je ... porušením ústavou garantovaných práv... na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.“;

c. najvyšší súd tým, že meritórne neprerokoval prvú dovolaciu otázku a druhú dovolaciu otázku, porušil práva sťažovateľky domôcť sa nápravy chýb a nedostatkov v rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2018. Sťažovateľka v tomto smere svoju ústavnú sťažnosť odôvodňuje poukazom na to, že (i) aktívna vecná legitímácia pri uplatňovaní práva na náhradu majetkovej ujmy podľa § 32 zákona o vodách svedčí len vlastníkovi pozemku, a nie nájomcovi, a (ii) obhajuje správnosť riešenia, podľa ktorého možnosť domáhania sa náhrady za takéto obmedzenie vlastníckeho práva sa vzťahuje iba na prípady obmedzení plynúcich z individuálneho správneho aktu;

d. najvyšší súd tretiu dovolaciu otázku odmietol len formálnym konštatovaním, že táto už bola vyriešená v uznesení najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 212/2015 zo 4. mája 2015, čo sťažovateľka považuje za povrchné a nepresvedčivé, pretože otázka „pasívnej procesnej legitímácie“ sťažovateľky v označenom rozhodnutí najvyššieho súdu nebola predmetom jeho prieskumu;

e. najvyšší súd zrušením v podarí tretieho výroku rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2018 porušil sťažovateľkou označené práva tým, že dovolanie v tejto časti neodmietol pre neprípustnosť. Sťažovateľka konkretizuje túto svoju námietku tým, že (i) žalobca dovolanie odôvodnil s poukazom na ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom

do 30. júna 2016, čo mal najvyšší súd vyhodnotiť v jeho neprospech, a (ii) a najvyšší súd žalobcom nastolenú dovoláciu námietku [súvisiacu s problematikou (ne)uplatnenia nároku na úhradu majetkovej ujmy pred podaním žaloby u povinnej osoby ako hmotnoprávnej podmienky priznania práva aj pred 1. júnom 2010] nesprávne vyhodnotil ako dosiaľ nevyriešenú v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP] napriek tomu, že podľa jej názoru táto otázka už bola prv vyriešená uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Obdo 28/2012 z 31. augusta 2012 a uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 176/2013 z 27. marca 2013, a to navyše odlišným spôsobom, než ju posúdil najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu zo 4. mája 2017 a uznesením najvyššieho súdu z 26. októbra 2022.

III.1. K namiatanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu zo 4. mája 2017:

16. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti konštantne uvádza, že ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany ústavnosti. Jednou zo zákonných podmienok na prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie jej je podanie v lehote ustanovenej v § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), teda v lehote dvoch mesiacov od kvalifikovanej právnej skutočnosti.

17. V tejto súvislosti ústavný súd už v iných prípadoch zdôraznil, že nedodržanie uvedenej lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako podanej oneskorene podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde, a tiež to, že v prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť, pretože to kogentné ustanovenie § 124 zákona o ústavnom súde neumožňuje.

18. Vzhľadom na skutočnosť, že uznesenie najvyššieho súdu zo 4. mája 2017 nadobudlo právoplatnosť 5. júna 2017, pričom sťažovateľka sa na ústavný súd obrátila s ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. marca 2023, ústavný súd dospel k záveru, že jej ústavná sťažnosť v časti, ktorou namieta porušenie svojich práv uznesením najvyššieho súdu zo 4. mája 2017, bola podaná oneskorene (§ 124 zákona o ústavnom súde), a preto ju ústavný súd v rámci predbežného prerokovania postupom podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde odmietol.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu z 26. októbra 2022:

19. Vzhľadom na to, že napadnutým uznesením najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, v zmysle ktorého otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (m. m. II. ÚS 324/2010). Uvedené však zároveň nevyklučuje, že ústavne konformné posúdenie vlastnej právomoci najvyšším súdom je následne ústavným súdom preskúmateľné v konaní o ústavnej sťažnosti.

20. Predmetom konania pred všeobecnými súdmi bol nárok žalobcu na úhradu majetkovej ujmy za obmedzenie bežného hospodárenia na poľnohospodárskych pozemkoch, ktorých časť sa nachádza v pásme ochrany PHO vodného zdroja [REDAKOVANÉ] vyhláseného za ochranné pásmo rozhodnutím bývalého Okresného národného výboru Nitra z 30. mája 1984.

21. Ústavný súd sa preto zameril na posúdenie, či rozhodnutie o dovolaní sťažovateľky zo strany najvyššieho súdu nevybočilo s mantinelov ústavne konformného posúdenia jeho vlastnej právomoci.

22. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší spôsobom interpretácie § 382 CSP nevyhodnotil jeho porušenie krajským súdom, čím znemožnil sťažovateľke „vyjadriť sa k inej právnej kvalifikácii predmetu sporu, kurčeniu pasívnej procesnej legitímácie... k vykonaným dôkazom, čo je... porušením ústavou garantovaných práv... na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.“, ústavný súd s poukazom na citovanú časť odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu (bod 11 tohto uznesenia) nad rámec uvádza, že sťažovateľka v tomto prípade v ústavnej sťažnosti náležitým spôsobom neidentifikovala skutočnosti, ktoré jej v príčinnej súvislosti s procesným postupom krajského súdu v jej veci bránili realizovať ňou označené procesné právo (vyjadriť sa vo veci samej), a tým ani nezrejmla vzťah medzi namietaným postupom najvyššieho súdu a porušením ňou označených práv.

23. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že možnosť „vyjadriť sa k inej právnej kvalifikácii predmetu sporu, kurčeniu pasívnej procesnej legitímácie... k vykonaným dôkazom...“ je nepochybne významným procesným oprávnením strany konania, ktorým sa naplňajú záruky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. V okolnostiach danej veci je však podstatné, že sťažovateľke nič nebránilo zaujať svoje stanovisko k navrhnutým alebo vykonaným dôkazom, prípadne k možnému posúdeniu veci v kontexte všetkých do úvahy prichádzajúcich skutkových alebo právnych alternatív hodnotenia žalobcom uplatneného nároku, ktoré po vydaní uznesenia najvyššieho súdu zo 4. júna 2017 vyplývali z obsahu súdneho spisu, a tak týmto postupom plnohodnotne realizovať svoje procesné právo ovplyvniť meritórne posúdenie danej záležitosti vo svoj prospech. Z už uvedených dôvodov

ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka touto argumentáciou nepreukázala dostačujúcu príčinnú súvislosť medzi namietaným postupom najvyššieho súdu a ňou označenými právami.

24. Za neopodstatnené možno považovať aj tie námietky sťažovateľky, ktorými spochybňovala uznesenie najvyššieho súdu z 26. októbra 2022 v rozsahu posúdenia jej prvej dovolacej otázky a druhej dovolacej otázky, keďže tieto sa pohybujú mimo relevantného rozhodovacieho dôvodu smerujúceho k ich odmietnutiu. V tomto smere je potrebné uviesť, že argumentácia sťažovateľky sa neorientuje na polemiku s dôvodom, ktorý bol kľúčový pre záver najvyššieho súdu o neprípustnosti jej prvej dovolacej otázky a druhej dovolacej otázky (vyriešenie prvej dovolacej otázky a druhej dovolacej otázky uznesením najvyššieho súdu zo 4. mája 2017), ale jej polemika súvisí s meritórnym posúdením problematiky, ktorú vymedzila v prvej dovolacej otázke a druhej dovolacej otázke, teda s fázou dôvodnosti posudzovania jej dovolacieho dôvodu v rozsahu prvej dovolacej otázky a druhej dovolacej otázky. Ústavný súd musí v tejto súvislosti, ale aj v širšom kontexte rozhodnutia o posudzovanej ústavnej sťažnosti poukázať na § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je viazaný nielen rozsahom, ale aj dôvodmi návrhu na začatie konania.

25. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd spôsobom vybavenia jej tretej dovolacej otázky porušil ňou označené práva podľa ústavy a dohovoru, je potrebné uviesť, že najvyšší súd túto otázku posúdil ako takú, od ktorej riešenia nezávisel dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu, pretože otázka pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky tak, ako ju sťažovateľka vymedzila v dovolaní, nebola pred súdmi nižšej inštancie posudzovaná, pričom problematika jej pasívnej vecnej legitímácie nebola v priebehu konania pred súdmi nižšej inštancie ani spornou.

26. Z už uvedeného vyplýva, že sťažovateľkou sformulovaná námietka [bod 14 písm. d) tohto uznesenia] predstavuje myšlienkovú líniu, ktorá je „mimobežná“ s tou, ktorá bola ťažiskovou argumentačnou konštrukciou vyplývajúcou z uznesenia najvyššieho súdu (bod 27 uznesenia najvyššieho súdu z 26. októbra 2022) a ktorá primárne viedla k procesnému neúspechu sťažovateľky s jej dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP v rozsahu tretej dovolacej otázky. Z už uvedeného dôvodu ústavný súd zastáva názor, že táto argumentácia sťažovateľky nie je dostačujúcou argumentačnou reakciou, pretože táto je z pohľadu ťažiskovej argumentácie uvedenej v uznesení najvyššieho súdu z 26. októbra 2022 neadekvátne.

27. Ústavný súd nemôže prisvedčiť ani tej námietke sťažovateľky, ktorou napáda výrok uznesenia najvyššieho súdu z 26. októbra 2022, ktorým najvyšší súd vyhovel dovolaniu žalobcu a zrušil rozsudok krajského súdu zo 7. júna 2018 v rozsahu jeho tretieho výroku.

28. V súvislosti s kasačným charakterom napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu považuje ústavný súd za žiaduce zdôrazniť, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatne skončenej veci

za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

29. Napriek už uvedenému môže aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania, avšak k zrušeniu kasačného rozhodnutia ústavný súd pristupuje skutočne len z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov bližiacich sa k zmätočnosti, ak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (II. ÚS 868/2016, II. ÚS 6/2018, I. ÚS 443/2019). V opačnom prípade by nebola totiž účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím akceptujúcim právny názor vyslovený (dovolacím) súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavne procesných práv účastníkov takéhoto konania (m. m. III. ÚS 46/2013).

30. Podstatou v poradí poslednej námietky sťažovateľky [bod 14 písm. e) tohto uznesenia] je jej nesúhlas s tým, ako najvyšší súd procesne posúdil dovolanie žalobcu a dospel k záveru o jeho prípustnosti a dôvodnosti. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je v zásade príslušný dovolací súd (najvyšší súd), ktorý je pri takomto posudzovaní viazaný ústavnými požiadavkami na dodržanie základných práv účastníkov konania.

31. V okolnostiach danej veci nebolo sporné, že žalobca v dovolaní formálne označil ustanovenia procesného predpisu (Občiansky súdny poriadok), ktoré v čase jeho podania neboli súčasťou právneho poriadku, čo v odôvodnení napadnutého rozhodnutia reflektoval aj najvyšší súd. Prípustnosť dovolania žalobcu najvyšší súd ale odôvodnil tým, že ani prípadný omyl vo voľbe medzi ponúkajúcimi sa alternatívami podľa § 421 ods. 1 CSP nie je sankcionateľný neprejednaním dovolania, pričom zároveň dospel k záveru, že v prerokovanej veci nevznikli pochybnosti o tom, že pri otázke nastolenej dovolaním žalobcu ide skutočne o otázku dovolacím súdom neriešenú a zároveň takú, od ktorej vyriešenia spôsobom zvoleným krajským súdom záviselo jeho rozhodnutie vydané v neprospech žalobcu. Inými slovami, najvyšší súd posudzoval dovolanie žalobcu primárne z pohľadu jeho obsahových náležitostí a zaoberal sa tým, či žalobca z pohľadu súčasnej procesnoprávnej úpravy (§ 421 ods. 1 CSP) dostačujúcim spôsobom obsahovo vymedzil niektorý z prípustných dovolacích dôvodov tak, aby bol subsumovateľný pod jednu zo skutkových podstát podľa § 421 ods. 1 CSP, pričom analýzou dovolania žalobcu dospel k záveru, že žalobca uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Keďže sťažovateľka v ústavnej sťažnosti neuvádza nič, čo by signalizovalo, že materiálny prístup najvyššieho súdu k posúdeniu prípustnosti dovolania žalobcu extrémnym spôsobom vybočil z ústavných mantinelov posudzovania jeho právomoci v dovolacom konaní, ústavný súd vyhodnotil aj túto námietku sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú.

32. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky, podľa ktorej sporná právna otázka týkajúca sa nutnosti uplatnenia nároku na úhradu majetkovej ujmy pred podaním žaloby u povinnej osoby ako hmotnoprávnej podmienky priznania práva aj pred 1. júnom 2010 už bola vyriešená uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Obdo 28/2012 z 31. augusta 2012 a uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 176/2013 z 27. marca 2013 (a to odlišným spôsobom než najvyšším súdom

v namietanom konaní), a preto najvyšší súd nemohol dospieť k záveru o prípustnosti a následne dôvodnosti dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ústavný súd uvádza, že najvyšší súd, ako aj ústavný súd v označených rozhodnutiach posudzovali pred nimi napadnuté rozhodnutia predovšetkým z hľadiska tzv. procesnej nearbitrárnosti (dodržania štandardov odôvodnenia), pričom napadnuté rozhodnutia z pohľadu referenčných právnych noriem vyhodnotili za riadne odôvodnené. Z už uvedeného zároveň vyplýva, že najmä najvyšší súd a tiež ústavný súd v rozsahu, v ktorom preskúmaval ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, meritórne neposudzovali problematiku zákonnosti, resp. ústavnosti hmotnoprávnej podmienky (ne)uplatnenia nároku na úhradu majetkovej škody u povinnej osoby aj pred 1. júnom 2010.

33. Ďalej je potrebné uviesť, že odôvodnenie označeného rozhodnutia ústavného súdu sa v časti prieskumu rozsudku krajského súdu č. k. 26 Cob 89/2011 z 12. januára 2012 dotýkalo aj posúdenia označenej právnej otázky, avšak ústavný súd danú problematiku hodnotil iba z pohľadu jej ústavnej udržateľnosti s tým, že z obsahu odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva, že z pohľadu jej hmotnoprávneho riešenia ide o jediné ústavne akceptovateľné riešenie, čo by v opačnom prípade v zásade mohlo indikovať stav vyriešenej právnej otázky.

34. Ústavný súd v okolnostiach danej veci konštatuje, že označené rozhodnutia ústavného súdu a najvyššieho súdu nemožno považovať za také, ktoré by spornú právnu otázku už vyriešili [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], a preto, berúc do úvahy aj limitovaný ústavnosúdny prieskum kasačných rozhodnutí, nemôžu byť označené námietky sťažovateľky spočívajúce v tvrdení o zbytočnej kasácii rozsudku krajského súdu zo 7. júna 2018 v rozsahu jeho tretieho výroku (v časti, ktorú dovolaním napadol žalobca) základom toho, aby jej záležitosť bolo možné posunúť do roviny meritórneho ústavnosúdného prieskumu.

35. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

36. Z už uvedených dôvodov ústavný súd postupom podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú, pretože medzi namietaným porušením označených práv a napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 26. októbra 2022 nebola zistená kauzálna súvislosť. Ústavný súd cíti potrebu zdôrazniť aj svoju chronicky prezentovanú tézu, že v konaní o ústavnej sťažnosti nerieši predmetnú kauzu na úrovni zákona a skutkového stavu, ale posudzuje výlučne ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia, nenahrádzajúc všeobecný súd, bez odpovede na otázku, či by sám zvolil alternatívne riešenie, ak by v pozícii všeobecného súdu bol (túto otázku sťažovateľa vo svojom právnom omyle často ústavnému súdu kladú).

37. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu